

Списание ЕПОХИ
Издание на Историческия факултет на
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

Journal EPOCHI [EPOCHS]
Edition of the Department of History of
“St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo

Том / Volume XXVII (2019).
Книжка / Issue 1

СПИСАНИЕ „ЕПОХИ“ КАТО ТРИБУНА НА ЕТНОЛОЖКИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Мария ИВАНОВА

EPOCHI [EPOCHS] SCHOLARLY JOURNAL AS A TRIBUNE OF THE ETHNOLOGICAL RESEARCHES

Maria IVANOVA

Abstract: the article is dedicated to the 25th anniversary of the journal “Epochs” and to the published in it ethnological researches.

Key words: ethnology, ethnological researches.

Общозвестен факт е, че научноизследователската значимост на една академична общност е твърде зависима от нейната издателска дейност. Списание „Епохи“ е отдавна утвърдена научна и издателска поредица в Историческия факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, на страниците на която 25 години намират място и етнологжките изследвания.

Като трибуна на етнологжките изследвания сп. „Епохи“ предоставя изключителни възможности първо за утвърждаването на етнологията в ИФ. В нашето съвремие този проблем е съществен, тъй като през последните две десетилетия етнологията в България претърпя не малко организационни преустройства като самостоятелна наука. В това отношение значение има публикацията на Н. Колев – дългогодишен преподавател по етнология във ВТУ, посветена на 10-годишнината от разкриването на специалност Етнология в Историческия факултет [Колев, Н. 2011, с. 11–27]. Проследявайки научноизследователското и учебното съдържание на специалността, Н. Колев убедително сочи мястото на етнологията в системата на историческите науки, доказателство за което е дългогодишната изследователска дейност на целия колегиум по етнология. На страниците на сп. „Епохи“ М. Иванова защитава становището, че съвместните усилия на етнологи и историци бележат най-всестранното и системно културно-историческо изучаване на народите от древността до наши дни [Иванова, М. 2011, с. 28–33]. М. Карамихова твърди, че българската етнологика школа „има доказано предимство етнологията да бъде включена сред историческите дисциплини“ [Карамихова, М. 2013, с. 189]. Според нея приложението на историческия подход в етнологжките изследвания позволява да се избегнат някои методологични недостатъци дори при изучаването на съвременността, тъй като много от културните явления се нуждаят не само от синхронно (антроположко) проучване, но и от диахронен (исторически) поглед към миналото [Карамихова, М. 2013, с. 189]. Ил. Ганчева, проследявайки научно-изследователските направления във факултетната етнология, също приема, че като учебна дисциплина тя се утвърждава още през 70-те години на ХХ в., когато в учебния план на специалност История е включена и специализация по етнография [Ганчева, И. 2011, с. 34]. През различните години

лектори по етнология в ИФ са още В. Хаджиниколов, Ст. Генчев, М. Велева, Г. Михайлова, Р. Попов, които отдавна са утвърдени като водещи изследователи в българската етнология. Тяхната заслуга може да се потвърди от многобройните студенти историци, които днес работят като професионални етнологи.

На страниците на сп. „Епохи“ намират място и публикации, които имат пряко отношение към обучението на студентите в специалност *Етнология*. Например това са публикации, свързани с усвояването на методологията в етнологичните проучвания, с провеждането на теренни етнологични изследвания или с изучаването на опита на други български и задгранични университети при преподаването на културата в средните и висшите училища [**Иванова, М.** 2000, с. 111–118; **Карамихова, М.** 2011, с. 136–160; **Новикова, Н. С.** 2011, 123–135; **Цанева, Е.** 2011, с. 42–43; **Георгиев, Г.** 2012, с. 11–34; **Стефанова, А.** 2012, с. 188–204; **Маджаров, Д.** 2014, с. 54–82]. Налице са и публикации, които поставят специфични историографски проблеми, имащи отношение към развитието на отделни етнологични институции с решаващо значение и за развитието на етнологията [**Атанасова, М.** 2011, с. 73–82; **Кирилова, А.** 2011, с. 64–72; **Сантова, М.** 2011, с. 175–189].

Списание „Епохи“ предоставя възможността и за оформянето на самостоятелни тематични книжки, които отразяват значими събития от творческия път на етнологичната общност в Историческия факултет. В случая конкретно значение имат две книжки, посветени на 10-годишния юбилей на специалност *Етнология*, който е придружен и от провеждането на международна научна конференция на тема „Етнологията като наука – традиции и съвременност“ (21–22 октомври, 2011 г.) [**Епохи**, 2011, т. 19, кн. 2; 2012, т. 20, кн. 1]. Автори в двете книжки са утвърдени имена в българската и задграничната етнология и докторанти и студенти по етнология в Историческия факултет. Техните изследвания сочат, че съвременната етнология се отличава с изключително разнообразие от научни проблеми и подходи, които значително разширяват и нейната предметна област на изучаване. В този смисъл специално внимание заслужава публикацията на Е. Цанева „Значението и задачата на нашата етнография“: програмната Шишманова статия – век и четвърт по-късно“, чиято цел е „в конспективен формат да се съизмерят посланията на Шишманов със стандарта на научните постижения и пропуски, както ги виждаме днес“ [**Цанева, Е.** 2011, с. 41]. Макар и с уговорката, че публикацията е израз на авторовото мнение за съвременното развитие на българската етнология, тя може да се приеме като един от малкото, но успешни опити на българските етнологи да потърсят приемствеността във вековното развитие на родната етнология, като акцентът е поставен върху онези нейни достижения, които я превръщат в наука за етническата ни култура, изучавана на сравнителна основа с културата на другите народи [**Цанева, Е.** 2011, с. 43]. Както отбелязва Е. Цанева, още в обучението по етнология в средното и висшето училище трябва да се съхрани духът на Шишмановата идея за равнопоставеност при изучаване на всички етнически култури, за да се открие своеобразното, оригинално комбиниране на универсалните културни елементи, които пораждат и спецификата на всяка отделна култура [**Цанева, Е.** 2011, с. 42–43]. Като се следв програмната статия на Ив. Шишманов, не може да се отрече и новото, привнесено от неговите следовници, които чертаят пътя, по който днес трябва да се развива българската етнология. Общият извод, който се налага от изложението, е, че, ако се обръщаме по-често към Шишмановата статия и изследванията на нейните най-добри интерпретатори през изминалия век и четвърт, може би по-лесно ще открием верния път на научното си развитие сред множеството съвременни професионални изкушения [**Цанева, Е.** 2011, с. 52].

С подчертан изследователски принос се отличават и останалите публикации, посветени на 10-годишния юбилей на специалност *Етнология*. Сред тях се открояват тези, които също разглеждат проблеми, свързани със съвременното развитие на етнологията, с нейното практическо приложение и с предизвикателствата, пред които тя е изправена днес [**Банкова, П.** 2011, с. 56–63; **Кирилова, А.** 2011, с. 64–72; **Минков, И.** 2011, с. 190–200; **Сантова, М.** 2011, с. 175–189; **Христов, П.** 2011, с. 83–89]. Не са малко и публикациите, в които се поставят проблемите за професионалната етика по време на теренните етнологични изследвания [**Попов,**

Р. 2011, с. 112–116; **Денчева, Р., Тошев, М.** 2011, 90–111; **Георгиев, Г.** 2012, с. 11–34], както и за отношението към културното наследство в условията на глобализация [**Минков, И.** 2011, с. 190–200; **Сантова, М.** 2011, с. 175–189].

Други две тематични книжки на сп. „Епохи“ са посветени на 60-годишния юбилей на двама дългогодишни преподаватели по етнология в Историческия факултет – доц. д-р Н. Колев [**Епохи** 2000, т. 8, кн. 2] и проф. д-р Мария Иванова [**Епохи** 2014, т. 22, кн. 2]. Публикуваните изследвания в тях могат да се приемат като своеобразен еталон за развитието на факултетната етнология, тъй като отразяват не само отношението към юбилярите, но и състоянието на съвременната етнология от последните две десетилетия. Например, дори един бегъл сравнителен анализ на двете книжки показва, че в самото начало на ХХI век все още в българската етнология преобладават научните изследвания, посветени на традиционната българска култура [виж съдържанието на **Епохи**, 2000, т. 8, кн. 2], докато през второто десетилетие на същия век [**Епохи**, 2014, т. 22, кн. 2] превес вече имат изследванията на съвременната култура в условията на социалистическия и постсоциалистическия период в България.

В споменатите тематични книжки на сп. „Епохи“ достойно място заемат и публикациите на задграничните етнологи. От една страна, те бележат международните научни връзки на етнологката общност във факултета, а, от друга страна, дават основание и за един, макар и откъслечен, поглед върху развитието на задграничната етнология [виж съдържанието на **Епохи** 2011, т. 19, кн. 2; 2012, т. 20, кн. 1; 2014, т. 22, кн. 2]. Публикации на задгранични етнологи са включени и в други книжки на сп. „Епохи“, като поставените в тях проблеми са съобразени предимно с изследователската дейност на техните автори [**Янгузин, Р. З.** 2006, с. 163–166; **Урицкая, Р.** 2008, с. 126–138; **Квилинкова, Е. Н.** 2008, с. 111–125].

В количествено отношение на страниците на сп. „Епохи“ най-многобройни се оказват етнологките изследвания, разработени от студенти и докторанти по етнология в Историческия факултет. Този факт е лесно обясним, като се има предвид, че списанието е трибуна и на студентската научноизследователска дейност във факултета, отразена именно в студентските и докторантските изследвания. През изминалите 25 години в различните рубрики на списанието („Вяра, бит, обичай“, „Документи“, „Студентски изследвания“, „Докторантски изследвания“ и др.) са публикувани многобройни статии и научни съобщения на студенти и докторанти по етнология [**Янков, А.** 1995, с. 98–103; **Георгиева, Т.** 2000, с. 23–29; **Стрезева, Н.** 2000, с. 93–106; **Вълев, И.** 2007, с. 139–148; **Ескеджиев, Ш.** 2012, с. 225–234; **Иванова, Р.** 2012, с. 235–237; **Мъглова, Д. Б.** 2014, с. 49–66; **Кургчу, С.** 2014, с. 67–85 и др.]. Те потвърждават веднъж нестихващия интерес на студентите и докторантите към етнологията, а втори път – разнообразието от етнологички теми и проблеми, избрани за тяхната професионална реализация.

В самостоятелна група могат да се обособят и публикациите на бивши студенти и докторанти, които отдавна са утвърдени като професионални етнологи, но живата връзка между тях и факултета продължава да се поддържа именно чрез сп. „Епохи“, на чиито страници те публикуват свои изследвания [**Денчева, Р., Тошев, М.** 2011, 90–111; **Петкова, М.** 2012, с. 144–151; **Каменова-Борин, А.** 2014, с. 124–132 и др.].

Накрая няма да бъде пресилено, ако още веднъж се подчертае, че в своята 25-годишна издателска дейност сп. „Епохи“ наистина се превръща в трибуна на етнологките изследвания, утвърждавайки мястото на етнологията сред останалите науки в Историческия факултет на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“.

ЛИТЕРАТУРА/ REFERENCES

Атанасова, М. 2011 – Миглена Атанасова. Предпоставки за трансформирането на Института за народоука в Етнографски институт с музей при БАН. – Епохи. Том/Volume XIX (2011), Книжка/Issue 2, 73–82. [Miglena Atanasova. Predpostavki za transformiraneto na Instituta za narodouka v Etnografski institute s muzei pri BAN. – Epochi. Tom XIX (2011), kn. 2, 73–82].

Банкова, П. 2011 – Петя Банкова. Етнологията – ключовият PR на българската наука. – Епохи. Том/ Volume XIX (2011), Книжка/ Issue 2, 56–63. [Petya Bankova. Etnologiyata – kluchoviyat PR na balgarskata nauka. – Epochi. Tom XIX (2011), kn. 2, 56–63].

Вълев, И. 2007 – Илия Вълев. Общоселска служба в Антоновско. – Епохи. Том/ Volume XV (2007), Книжка/ Issue 2, 139–148. [Iliya Valev. Obshoselska sluzhba v Antonovsko. – Epochi. Tom XV (2007), kn. 2, 139–148].

Ганчева, И. 2011 – Илияна Ганчева. Изследователските направления по етнология във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. – Епохи. Том/ Volume XIX (2011), Книжка/ Issue 2, 34–38. [Iliyana Gancheva. Izsledovatelските napravleniya po etnologiya vav VTU “Sv. sv. Kiril i Metodii”. – Epochi. Tom XIX (2011), kn. 2, 34–38].

Георгиев, Г. 2012 – Галин Георгиев. Теренното етнологическо изследване като фактор при определяне и изява на идентичност (по материали от експедициите на ИЕФЕМ-БАН сред българите в Молдова и Украйна. – Епохи. Том/ Volume XX (2012), Книжка/ Issue 1, 11–34. [Galin Georgiev. Terennoto etnolojko izsledvane kato factor pri opredelyane i izyava na identichnost (po materialy ot ekspeditsii na IEFEM-BAN sred balgarite v Moldova i Ukraina. – Epochi. Tom XX (2012), kn. 1, 11–34].

Георгиева, Т. 2000 – Теменуга Георгиева. Приносът на Феликс Каниц за българската етнография. – Епохи. Том/ Volume VIII (2000), Книжка/ Issue 2, 23–29. [Temenuga Georgieva. Prinosat na Feliks Kanits za balgarskata etnografiya. – Epochi. Tom VIII (2000), kn. 2, 23–29].

Денчева, Р., Тошев, М. 2011 – Румяна Денчева, Мирослав Тошев. Теренните етнографски експедиции през 80-те години на XX век – последният влак по релсите на традицията. – Епохи. Том/ Volume XIX (2011), Книжка/ Issue 2, 90–111. [Rumyana Dencheva, Miroslav Toshev. Terennite etnografski ekspeditsii prez 80-te godini na XX vek – posledniyat vlak po relsite na traditsiyata. – Epochi. Tom XIX (2011), kn. 2, 90–111].

Ескеджиев, Ш. 2012 – Шевкет Ескеджиев. Баянията в с. Медовец. – Епохи. Том/ Volume XX (2012), Книжка/ Issue 1, 225–234. [Shevket Eskedjiev. Bayaniyata v s. Medovets. – Epochi. Tom XX (2012), kn. 1, 225–234].

Иванова, М. 2000 – Мария Иванова. Кодовата система на Ю. И. Левин и нейните възможности при записа на българските родствени отношения. – Епохи. Том/ Volume VIII (2000), Книжка/ Issue 2, 111–118. [Maria Ivanova. Kodovata sistema na Yuriy I. Levin i neynite vazmozhnosti pri zapisa na balgarskite rodstveni otnoshenia. – Epochi. Tom VIII (2000), kn. 2, 111–118].

Иванова, М. 2011 – Мария Иванова. Мястото на етнологията в Историческия факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. – Епохи. Том/ Volume XIX (2011), Книжка/ Issue 2, 28–33. [Maria Ivanova. Myastoto na etnologiyata v Istoricheskiya fakultet na VTU “Sv. sv. Kiril i Metodii”. – Epochi. Tom XIX (2011), kn. 2, 28–33].

Иванова, Р. 2012 – Ралица Иванова. Силвестровден по теренни изследвания в Еленския край. – Епохи. Том/ Volume XX (2012), Книжка/ Issue 1, 235–237. [Ralitsa Ivanova. Silvestrovden po terenni izsledvaniya v Elenskiya kraj. – Epochi. Tom XX (2012), kn. 1, 235–237].

Каменова-Борин, А. 2014 – Анята Каменова-Борин. Култови места в Чипровската покрайнина. – Епохи. Том/ Volume XXII (2014), Книжка/ Issue 2, 124–132. [Anjuta Kamenova-Borin. Kultovi mesta v Chiprovskata pokrainina. – Epochi. Tom XXII (2014), kn. 2, 124–132].

Карамихова, М. 2011 – Маргарита Карамихова. Религиозен туризъм или наченки на поклонничество? (Изследване на отделен случай – пътувания до Метеори, Гърция). – Епохи. Том/ Volume XIX (2011), Книжка/ Issue 2, 136–160. [Margarita Karamihova. Religiozen turizam ili nachenki na poklonничество? (Izsledvane na otdelen sluchai – ratuvaniya do Meteori, Gartsiya). – Epochi. Tom XIX (2011), kn. 2, 136–160].

Карамихова, М. 2013 – Маргарита Карамихова. Състояние на изследванията на свети места, поклонничества и религиозен туризъм в България. – Епохи. Том/ Volume XXI (2013), Книжка/ Issue 1, 9–36. [Margarita Karamihova. Sostoyanie na izsledvaniyata na sveti mesta, poklonничество i religiozen turizam v Balgaria. – Epochi. Tom XXI (2013), kn. 1, 9–36].

Квилинкова, Е. Н. 2008 – Елизавета Н. Квилинкова. Народные песни религиозного содержания – составная часть духовного наследия гагаузов. – Епохи. Том/ Volume XVI (2008), Книжка/ Issue 1, 111–125. [Elizaveta N. Kvilinkova. Narodnie pesni religioznogo sodержaniya – sostavnaya chast duhovnogo naslediya gagauzov. – Epochi. Tom XVI (2008), kn. 1, 111–125].

Кирилова, А. 2011 – Анни Кирилова. Специализираният архив на ИЕФЕМ – информационна банка на науката. – Епохи. Том/ Volume XIX (2011), Книжка/ Issue 2, 64–72. [Anni Kirilova. Spetsializiraniyat arhiv na IEFEM – informatsionna banka na naukata. – Epochi. Tom XIX (2011), Knizhka/ Issue 2, 64–72].

Колев, Н. 2011 – Николай Колев. Етнологията във Великотърновската Алма Матер. – Епохи. Том/Volume XIX (2011), Книжка/Issue 2, 11–27. [Nikolai Kolev. Etnologiyata vav Velikotarnovskata Alma Mater. – Epochi. Tom XIX (2011), kn. 2, 11–27].

Куртчу, С. 2014 – Севим Куртчу. Обичаи и обреди, свързани с бременността и раждането на дете при българи, турци и роми в Кубратския край. – Епохи. Том/Volume XXII (2014), Книжка/Issue 1, 67–85. [Sevim Kurtchu. Obichai i obredi, svarzani s bremennostta i razhdaneto na dete pri balgari, turtsi i romi v Kubratskia kraii. – Epochi. Tom XXII (2014), kn. 1, 67–85].

Маджаров, Д. 2014 – Джени Маджаров. Етнологически подход за изследване на обредния жест. – Епохи. Том/Volume XXII (2014), Книжка/Issue 2, 54–82. [Dzheni Madzharov. Etnolozhki podhod za izsledvane na obrednia zhest. – Epochi. Tom XXII (2014), kn. 2, 54–82].

Минков, И. 2011 – Игнат Минков. Формирането на Европейския съюз като глобализационна общност. (Етнологически аспекти). – Епохи. Том/Volume XIX (2011), Книжка/Issue 2, 190–200. [Ignat Minkov. Formiraneto na Evropeiskia sauz kato globalizatsionna obshnost. (Etnolozhki aspekti). – Epochi. Tom XIX (2011), kn. 2, 190–200].

Мъглова, Д. Б. 2014 – Диана Б. Мъглова. Руската етнография и изследването на китайската родствена система. – Епохи. Том/Volume XXII (2014), Книжка/Issue 1, 49–66. [Diana B. Maglova. Ruskata etnografia i izsledvaneto na kitaiskata rodstvena sistema. – Epochi. Tom XXII (2014), kn. 1, 49–66].

Новикова, Н. С. 2011 – Наталия С. Новикова. Освещение вопросов культуры в школьных курсах истории России. – Епохи. Том/Volume XIX (2011), Книжка/Issue 2, 123–135. [Natalia S. Novikova. Osveshenie voprosov kulturi v shkolnih kursah istorii Rossii. – Epochi. Tom XIX (2011), kn. 2, 123–135].

Петкова, М. 2012 – Миглена Петкова. Село Големаните – двадесет и пет столетия мит и религия. – Епохи. Том/Volume XX (2012), Книжка/Issue 1, 144–151. [Miglena Petkova. Selo Golemanite – dvadeset i pet stoletia mit i religia. – Epochi. Tom XX (2012), kn. 1, 144–151].

Попов, Р. 2011 – Рачко Попов. За един случай на предаване на лечителски опит на терена. – Епохи. Том/Volume XIX (2011), Книжка/Issue 2, 112–116. [Rachko Popov. Za edin sluchai na predavane na lechiteliski opit na terena. – Epochi. Tom XIX (2011), kn. 2, 112–116].

Сантова, М. 2011 – Мила Сантова. Нематериалното културно наследство и музеи в условията на глобализация. Примерът на България. – Епохи. Том/Volume XIX (2011), Книжка/Issue 2, 175–189. [Mila Santova. Nematerialното kulturno nasledstvo i muzei v usloviyata na globalizatsia. Primerat na Balgaria. – Epochi. Tom XIX (2011), kn. 2, 175–189].

Стефанова, А. 2012 – Ана Стефанова. Аналитичнопсихологически подход към нестинарството. – Епохи. Том/Volume XX (2012), Книжка/Issue 1, 188–204. [Ana Stefanova. Analitichnopsihologicheski podhod kam nestinarnstvoto. – Epochi. Tom XX (2012), kn. 1, 188–204].

Стрезева, Н. 2000 – Наталия Стрезева. Пролетни момински обичаи от села в Одеска област, Южна Украйна. – Епохи. Том/Volume VIII (2000), Книжка/Issue 2, 93–106. [Natalia Strezeva. Proletni mominski obichai ot sela v Odeska oblast, Yuzhna Ukraina. – Epochi. Tom VIII (2000), kn. 2, 93–106].

Урицкая, Р. 2008 – Рита Урицкая. Народнотрудовой союз (НТС): долгий путь на родину русской политической иммиграции. – Епохи. Том/Volume XVI (2008), Книжка/Issue 1, 126–138. [Rita Uritskaya. Narodnotrudovoi soyuz (NTS): dolgii put na rodinu russkoi politicheskoi immigratsii. – Epochi. Tom XVI (2008), kn. 1, 126–138].

Христов, П. 2011 – Петко Христов. Какво е традицията – културно наследство или научна конструкция?. – Епохи. Том/Volume XIX (2011), Книжка/Issue 2, 83–89. [Petko Hristov. Kakvo e traditsiyata – kulturno nasledstvo ili nauchna konstruksia? – Epochi. Tom XIX (2011), kn. 2, 83–89].

Цанева, Е. 2011 – Еля Цанева. „Значението и задачата на нашата етнография“: програмната Шишманова статия – век и четвърт по-късно. – Епохи. Том/Volume XIX (2011), Книжка/Issue 2, 39–55. [Elya Tsaneva. “Znachenieto i zadachata na nashata etnografia”: programnata Shishmanova statia – vek i chetvart po-kasno”. – Epochi. Tom XIX (2011), kn. 2, 39–55].

Янгузин, Р. З. 2006 – Рим З. Янгузин. За етнонима *башкорт*. – Епохи. Том/Volume XIV (2006), Книжка/Issue 2, 163–166. [Rim Z. Yanguzin. Za etnonima *bashkort*. – Epochi. Tom XIV (2006), kn. 2, 163–166].

Янков, А. 1995 – Ангел Янков. Празникът Тяло Христово и неговото място в обичайната система на българите католици. – Епохи. Том/Volume III (1995), Книжка/Issue 2, 98–103. [Angel Yankov. Praznikat Tyalo Hristovo i negovoto myasto v obichainata Sistema na balgarite katolitsi. – Epochi. Tom III (1995), kn. 2, 98–103].